МОНГОЛ УЛСЫН
САНГИЙН ЯАМ

САНГИЙН ДЭД САЙД Б.ХУЛАН

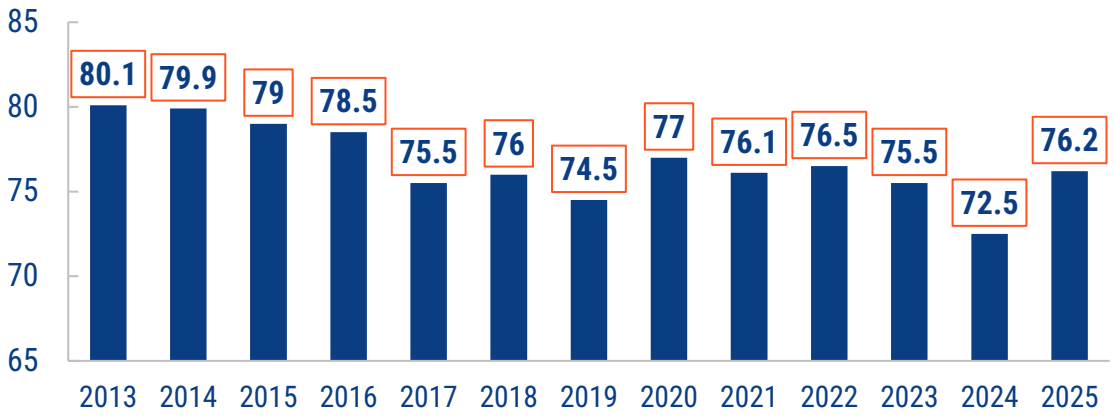
ҮНДЭСНИЙ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН САН БА ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН БОДЛОГО

Төрийн өмчит компанийн талаар баримтлах өмчлөлийн бодлогын төслийн хэлэлцүүлэгт

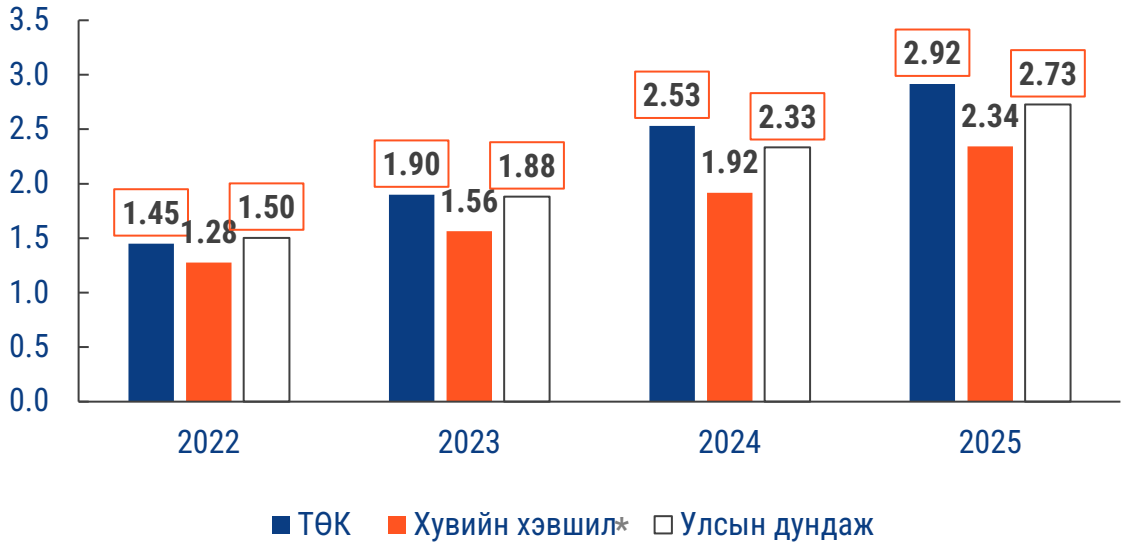
2026.11.05

ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

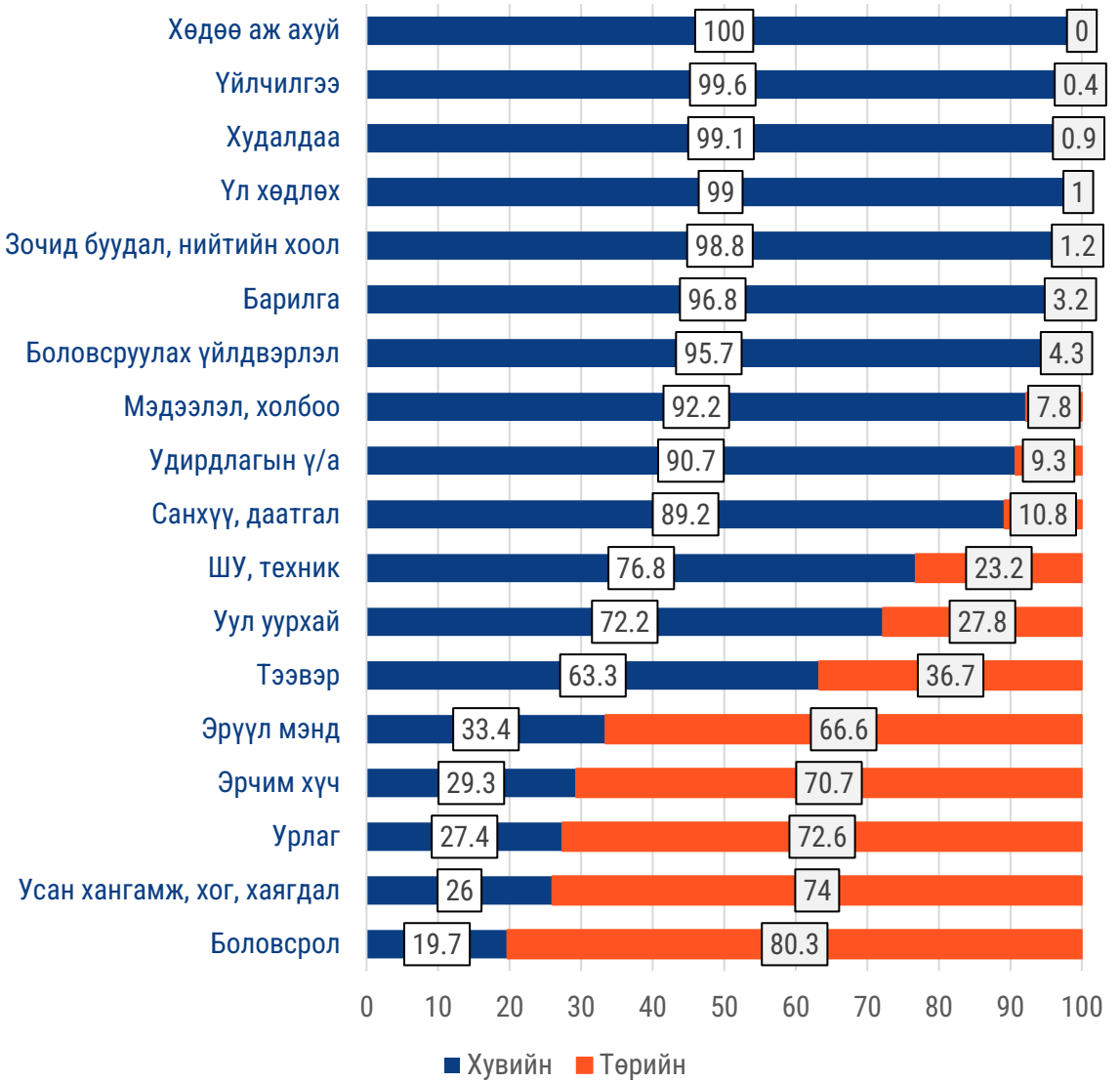
Нийт эдийн засагт эзлэх хувийн хэвшлийн оролцоо, %

Дундаж цалин, ТӨК vs хувийн хэвшил (сая ₮)

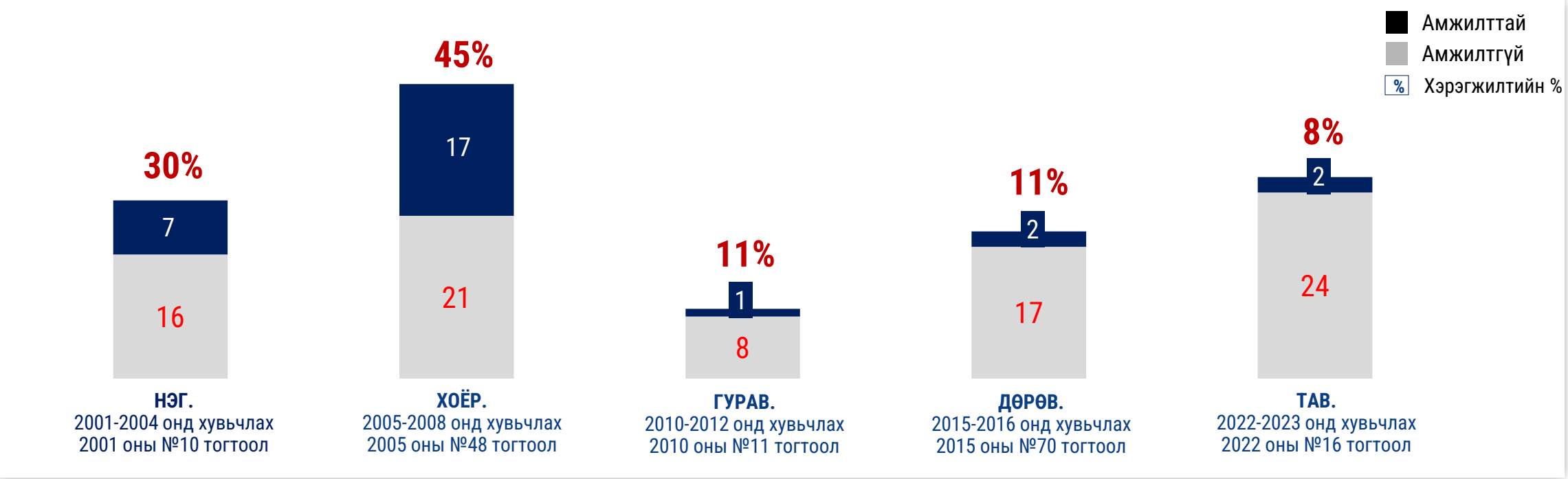

ДНБ-д эзлэх хувийн хэвшлийн оролцоо, салбараар, %

*Монгол Улсын иргэний нэр дээрх бүртгэлтэй хувийн байгууллагын дундаж цалин

УИХ-ЫН БАТАЛСАН ӨМНӨХ ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ

ҮР ДҮН:

- ***1991-1995 онд: 919 аж ахуйн нэгж болон үл хөдлөх хөрөнгө;***
- ***1996-2000 онд: 922 аж ахуйн нэгж болон үл хөдлөх хөрөнгө;***
- ***Харин УИХ-аас 2001-2023 оны хооронд давхардсан тоогоор 115 (59) ТӨК-ийн хувьцааг биржээр дамжуулан олон нийтэд нээлттэй худалдах 5 удаагийн үндсэн чиглэл баталсан хэдий ч хэрэгжилт дунджаар 21 хувьтай буюу нийтдээ 29 (2 IPO) ТӨК-ийн хувьчлал амжилттай болсон;***

ДЭЛХИЙН УЛС ОРНУУДЫН ЧИГ ХАНДЛАГА

АЛТАН УЕ

ТӨК-ийн үр ашиг сул, улс төрийн нөлөө өндөр байсан нөхцөлд **хувьчлал нь үр ашиг, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх** гол бодлогын хэрэгсэл болж, дэлхий даяар өргөн хүрээнд эрчимжсэн.

1980-аад оноос 2000-аад оны эхэн үе

KGHM (уул уурхай)

БҮТЦИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН УЕ

Бүрэн хувьчлалаас татгалзаж, төр тодорхой хувийг хадгалсан **холимог өмчлөлийн, үе шаттай загвар давамгайлж**, зах зээлийн сахилга бат ба төрийн стратегийн оролцоог хослуулах оролдлого хийгдсэн.

2000-аад оны дунд үеэс 2008 он хүртэл

Türk Telekom (мэдээлэл, холбоо)

ХЯМРАЛЫН ДАРААХ ШИНЭ ЧИГЛЭЛ

Санхүүгийн хямралаас хойш хувьчлалын зорилго өөрчлөгдөж, **шууд өмч шилжүүлэхээс илүү IPO болон холимог өмчлөлийн хэлбэрээр хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх**, мөн ТӨК-ийн засаглалыг сайжруулахад анхаарах болсон.

2008-2016 он хүртэл

Orange S.A. (мэдээлэл, холбоо)

ОРЧИН ҮЕИЙН ХАНДЛАГА

Хувьчлал нь өөрөө зорилго биш, харин нөхцөлөөс хамаарсан бодлогын нэг хэрэгсэл гэж тооцогдож, **институцийн чанар, зохицуулалт, засаглалын орчноос үр дүн шууд** хамаарахыг онцлох болсон.

2016 оноос өнөөг хүртэл

Meridian Energy (эрчим хүч)

Эх сурвалж: OECD (2021) Ownership and Governance of State-Owned Enterprises: A compendium of National Practices

ОУ-ЫН САЙН ТУРШЛАГА: РУМЫН УЛС (Fondul)

Зорилго: Хөрөнгө оруулалтын багцыг удирдаж өсгөх. Социалист ЗГ-ын үед эд хөрөнгөө хураалгасан иргэдэд нөхөн төлбөр олгох зорилгоор анх байгуулагдсан.

Байгуулагдсан: 2005

2008 он: Сангийн менежер сонгон шалгууралт зарласан
2010 он: ФТ шалгарч 2010 оноос удирдаж эхэлсэн

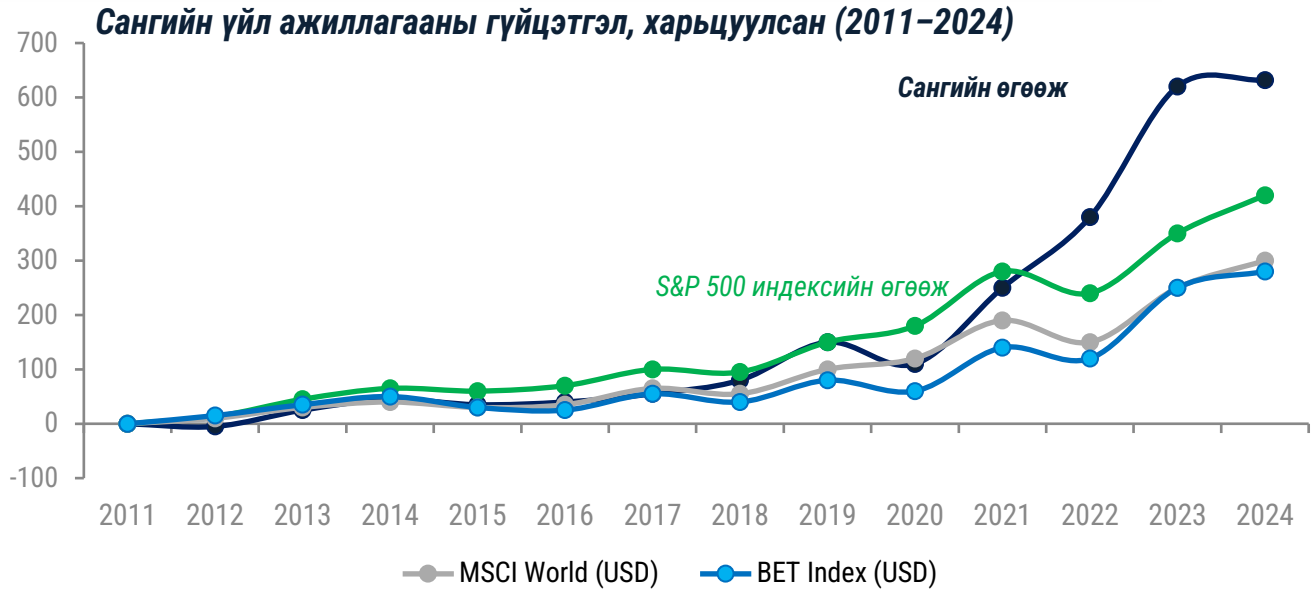
Хувь эзэмшил

Засгийн газар: **19.5%**
Дотоодын иргэн ААН: **64.5%**
Гадаадын иргэн ААН: **16%**

Гарсан үр дүн

Мэргэжлийн сангийн менежер ТӨК-үүдийн ТУЗ-ийн үйл ажиллагаанд оролцож ашигт ажиллагаа сайжирсан.

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН БАГЦ: 6 САЛБАРЫН 17 ТӨК

Онцлох үзүүлэлтүүд:

1.5 тэрбум $
Гадны хөрөнгө оруулагчдаас босгосон (2011 он)

7 тэрбум $
Ногдол ашиг + хувьцаа эргэн худалдан авалт (2011–2024)

632%
Нийт хувьцаа эзэмшигчийн өгөөж (USD, 2011–2024)

983%
Нийт өгөөж орон нутгийн валютаар (RON, 2011–2024)

ОУ-ЫН САЙН ТУРШЛАГА: УЗБЕКИСТАН УЛС (UzNIF)

Зорилго: ТӨК-үүдийн хувьцааг олон улсын зах зээлд арилжаалж, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт татах, хөрөнгө оруулалтын багцын үнэ цэн, өгөөжийг нэмэх.

Байгуулагдсан: 2024

Үйл ажиллагаа 2025 оны 8-р сард эхэлсэн

Хувь эзэмшил

Засгийн газар: **69%**
Дотоодын иргэн ААН: **1%**
Гадаадын иргэн ААН: **39%**

Гарсан үр дүн

2026 оны 05 дугаар сарын 18-нд 692 сая ам.долларын хөрөнгийг Ташкент, Лондонгийн биржээс босгосон

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН БАГЦ – 5 САЛБАРЫН 18 ТӨК

Эрчим хүч Эзэмших хувь: 20–40%	**4** компани
Банк, санхүү Эзэмших хувь: 20–40%	**5** компани
Үйлдвэрлэл, дэд бүтэц Эзэмших хувь: 25–40%	**3** компани
Тээвэр Эзэмших хувь: 25%	**4** компани
Холбоо, шуудан Эзэмших хувь: 25%	**2** компани

Онцлох үзүүлэлтүүд:

2.0 тэрбум $
Нийт хөрөнгө

Узбекийн Санхүү эдийн засгийн сайд
Засаглал (ХЭ-ийн эрхийг хэрэгжүүлэгч)

ОУ-ЫН ШИНЭ ТУРШЛАГА: УКРАИН УЛС

Зорилго: ТӨК-үүдийн хувьцааг олон улсын зах зээлд арилжаалж, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт татах, хөрөнгө оруулалтын багцын үнэ цэн, өгөөжийг нэмэх.

Ажлын явц:

Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк болон Дэлхийн банктай ТӨК-ийн шинэчлэл, хөрөнгө оруулалтын сан байгуулах зорилтын хүрээнд хамтран ажиллах санамж бичгийг 2026 оны 7 сард байгуулсан;

Хүлээгдэж буй ажил:

Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банкны техник туслалцааны хүрээнд суурь судалгаа боловсруулах, сан байгуулах хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлсны үндсэн дээр сан байгуулах арга хэмжээг эхлүүлэх;

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

- 2024 оны 03 сард ТӨК-ийн засаглалын тухай хуулийг баталсан;
- 2024 оны 11 сард ТӨК-ийн өмчлөлийн бодлогыг тодорхойлж, баталсан;
- 3000+ бүртгэлтэй ТӨК байгаа бол 813 идэвхтэй үйл ажиллагаа эрхэлж байна;

ОУ-ЫН МУУ ТУРШЛАГА: ГРЕК УЛС

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

САНГ ҮҮСГЭН БАЙГУУЛСАН ОГНОО	2011 он
АНХНЫ ЗОРИЛТ (БОСГОХ ХӨРӨНГӨ)	€50 тб
ГҮЙЦЭТГЭЛ (ТӨВЛӨРҮҮЛСЭН ХӨРӨНГӨ)	€8 тб

ОНЦЛОХ ТӨК-ҮҮД

- 14 НИСЭХ ОНГОЦНЫ БУУДАЛ
- DESFA ЭРЧИМ ХҮЧ
- THE PIRAEUS AUTHORITY БООМТ

ЯАГААД АМЖИЛТАД ХҮРЭЭГҮЙ ВЭ:

'Hellenic Republic Asset Development Fund'

- Эдийн засгийн үр ашиг болон нийгмийн ач холбогдол аль аль нь өндөр, үндэсний аюулгүй байдалтай холбоотой **стратегийн чиг үүрэгтэй** ТӨК-үүдийг хувьчилсан;
- **Санг байгуулсан зорилго** нь гадаад өр, төлбөр барагдуулах тул богино хугацаанд их хэмжээний хөрөнгө төвлөрүүлэхэд анхаарсан;
- **Бэлэн байдал хангаагүй** үед хэрэгжүүлсэн (IMF, EU bailout program-ын шаардлага);

ӨӨРЧЛӨН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ЭРЭМБЭ

Эх сурвалж: OECD (2021) Ownership and Governance of State-Owned Enterprises: A compendium of National Practices

ҮХО-ЫН САН БАЙГУУЛЖ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ ТАТАХ СХЕМ

ҮНДЭСНИЙ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН САН

Засгийн газар 100% хувьцаа эзэмшигч

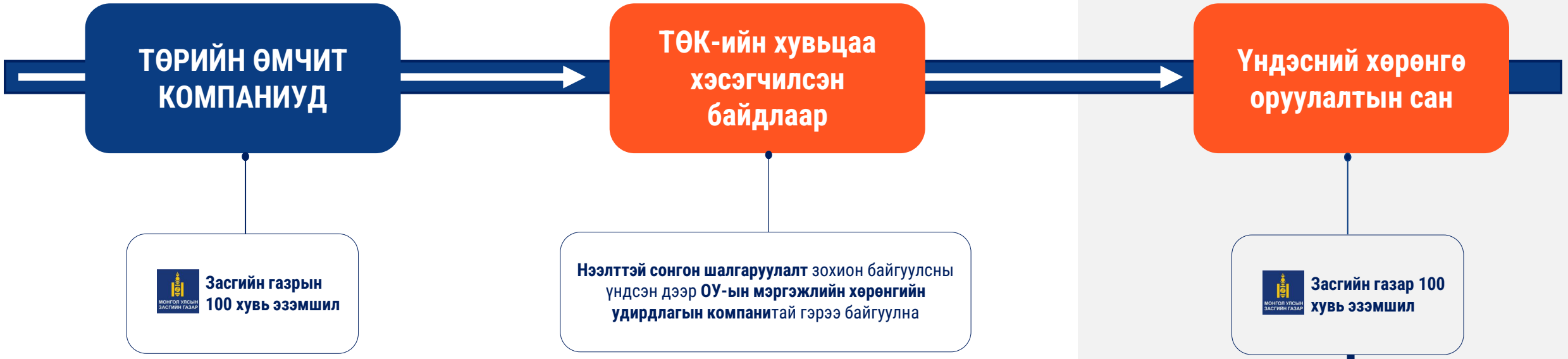
ОЛОН УЛСЫН МЭРГЭШСЭН ХӨРӨНГИЙН УДИРДЛАГЫН КОМПАНИ

***Нээлттэй сонгон шалгаруулалт** зарлаж гэрээний үндсэн дээр сангийн хөрөнгийн удирдлагын хэрэгжүүлэгчийг сонгоно*

ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛ

Сайн засаглалаар дамжуулан ТӨК-үүдийн санхүүгийн болон үйл ажиллагааны үр ашгийг нэмэгдүүлэх, зах зээлийн үнэлгээг өсгөх

ҮХО-ЫН САН БАЙГУУЛЖ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ ТАТАХ СХЕМ

- ***Тус санд шилжүүлэх ТӨК-ийн жагсаалтыг Төрийн болон орон нутгийн өмчит компанийн засаглалын тухай хуульд заасан Өмчлөлийн бодлого-д тусгасан;***
- ***Төрийн 100 хувийн өмчит хөрөнгө оруулалтын сан байгуулах;***
- ***Гэрээний үндсэн дээр сангийн хөрөнгийн удирдлагыг мэргэшсэн хөрөнгийн удирдлагын компаниар удирдуулах, зах зээлийн үнэлгээг өсгөх;***
- ***ҮХОСангийн нэгж эрхийг ОУ-ын нэр хүндтэй бирж болон дотоодын биржээр дамжуулан олон нийтэд санал болгох замаар төр хувьцаанаасаа татгалзах, шинэ хөрөнгө оруулалт татах;***
- ***ҮХОСангийн үйл ажиллагааг тогтворжуулж, ТӨК-ийн засаглал, ашигт ажиллагаа, үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх;***

НЭГ ТӨК-ИЙН ‘IPO’ vs ҮХО-ЫН САНГИЙН ‘IPO’

#	ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ	НЭГ ‘ТӨК’ ДАНГААРАА IPO ГАРГАХ	ҮХО-ЫН САН БАЙГУУЛЖ IPO ГАРГАХ
1.	**IPO-г олон улсын бирж дээр давхар бүртгэлтэйгээр гаргаж гадаадын хөрөнгө оруулалт татах боломж;**	Хязгаарлагдмал	Боломж их
2.	**Олон улсын мэргэжлийн, стратегийн хөрөнгө оруулагчид хувьцаагаа санал болгох боломж;**	Хязгаарлагдмал	Боломж их
3.	**IPO гаргахад шаардлагатай бэлэн байдлыг богино хугацаанд хангуулах боломж;** *(хууль эрх зүйн зохицуулалт болон үнэ тарифын өөрчлөлт)*	Хугацаа их шаардана	Цаг хугацаа хэмнэнэ
4.	**ОУ-н жишигт нийцсэн засаглал, ил тод байдлыг богино хугацаанд бүрдүүлэх боломж;** *(ТУЗ-д хараат бус 1, ердийн 1 гишүүний төлөөлөллийг хэрэгжүүлж, ТУЗ-ийн хурлаар хэлэлцэх асуудал бүрээр бүх гишүүдэд онол болон судалгаанд үндэслэсэн санал өгөх чиглэл өгдөг)*	Хязгаарлагдмал	Боломж их
5.	**Олон улсын байгууллагаар дамжуулан үндэсний чадавх сайжруулах боломж;**	Хязгаарлагдмал	Боломж их

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН САНГИЙН БҮТЦИЙН САНАЛ

Бүтцийн тайлбар

1. Эзэмшил

ЧХБСН ХХК нь ЧХХОС-ийн 100% хувьцаа эзэмшигч байна.

2. Засаглал

ЧХХОС нь ТӨК-иудын хувьцааны тодорхой хэсгийг багцлан эзэмшинэ.

3. Удирдлага

ТУЗ-ийн шийдвэрийн дагуу гүйцэтгэх удирдлагын баг томилогдож даалгаврын гэрээ байгуулна.

4.ТОНӨХБАҮХАтХуулийн үйлчлэх хүрээнд хамаарахгүй

Компанийн засаглал, ашигт ажиллагааг сайжруулах, IPO бэлтгэл хангах зэрэг ХОМК-ийн үзүүлэх үйлчилгээ нь тендерийн тухай хуулиар зохицуулах харилцаа бус компанийн дотоод чиг үүрэгт хамаарна.

ТӨК-ИЙН ШИНЭ ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛААС “ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ КОМПАНИЙН ЗАСАГЛАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ”-ИЙГ 2026.07.02-НЫ ӨДӨР БАТАЛЖ, 2027 ОНООС ХЭРЭГЖИЖ ЭХЭЛНЭ.

7.1.Төрийн өмчит компанийн талаар баримтлах ӨМЧЛӨЛИЙН БОДЛОГЫГ Засгийн газрын өргөн мэдүүлснээр Улсын Их Хурал батална.

1

2026.06 сар

Бэлтгэл ажил хангах

-ОУ-ын мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах санал илэрхийлэх, бэлтгэл хангах;

-ТӨК-ийн хувьцааг худалдах үйл ажиллагаанд хамруулсан хөрөнгө оруулалтын хэрэгсэл хэлбэрээр хэрэгжүүлэхээр ***ӨМЧЛӨЛИЙН БОДЛОГОД*** *тусгах;*

2027 он

Үндэсний хөрөнгө оруулалтын сан байгуулах

2

2028 он

IPO гаргах бэлтгэл хангах

-Төрийн эзэмшлийн хувьцааг холбогдох хууль тогтоомжид заасан нөхцөл, журмын дагуу хөрөнгө оруулалтын багц бүхий санд төвлөрүүлэх;

-Нээлттэй сонгон шалгаруулалтаар санг удирдах тогтолцоог бүрдүүлэх;

-Хувьцааг дотоодын болон ОУ-ын хөрөнгийн зах зээлд санал болгох замаар төрийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх;

2029 он

IPO гаргах бэлтгэл хангах

3

2030 он

ҮХОСангийн үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх

-Багцын цэвэр хөрөнгийн үнэ цэнэ, зах зээлийн үнэлгээ, өгөөж, хөрвөх чадварыг нэмэгдүүлэх;

-Сангаар дамжуулан гадаадын мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдыг татаж, хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээний ДНБ-д эзлэх хувийг нэмэгдүүлэх;

МОНГОЛ УЛСЫН
САНГИЙН ЯАМ

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА